

SARMATKA

W jednej z sal stałej wystawy archeologicznej Muzeum Zamojskiego, prezentowane są zabytki związane z okresem wpływów rzymskich, kiedy to w pierwszych czterech stuleciach naszej ery obszary ziem polskich znalazły się w zasięgu oddziaływań Imperium Rzymskiego. Zgromadzone w gablotach liczne zabytki w większości pochodzą z wieloletnich badań prowadzonych w Kotlinie Hrubieszowskiej na dwóch wielkich cmentarzyskach, w Masłomęczu i Gródku nad Bugiem. Funkcjonowało tu centrum osadnictwa związanego z migracją skandynawskich Gotów w kierunku wybrzeży Morza Czarnego, którzy na przełomie II i III wieku naszej ery skolonizowali obszar między Huczwą a Bugiem.

Z bogato wyposażanych grobów pochodzą licznie prezentowane naczynia gliniane oraz ozdoby i elementy stroju w formie wykonanych z brązu, żelaza i srebra zapinek do spinania szat, sprzączek do pasa, złotych klamerki spinających kolie, amuletów, naszyjników i bransolet z paciorków szklanych, fajansowych i bursztynowych. Poza tym do grobów kobiecych często trafiały prezentowane na wystawie przedmioty codziennego użytku i przybory osobiste w postaci igieł w kościanych igielnikach, gliniane, kamienne i szklane przęśliki, zatyczki do przędzy, nożyczki czy pincety kosmetyczne.

Z racji atrakcyjnego położenia Kotliny Hrubieszowskiej na trasie ważnych szlaków handlowych, jej goccy mieszkańcy aktywnie uczestniczyli w dalekosiężnym handlu. Dowodem na to są licznie zgromadzone na wystawie ozdoby i przedmioty, wśród których szczególną uwagę zasługują srebrne i złote klamerki do spinania kolii, zapinki w formie kaczek, złota blaszka z wyobrażeniem twarzy mężczyzny, paciorki z koralu i kamieni półszlachetnych, zawieszka z niklu oraz importowane z terenu Cesarstwa Rzymskiego kosztowne pucharki szklane, misa terra sigillata oraz srebrne monety rzymskie. Powszechność prezentowanych wyrobów z bursztynu, który był przedmiotem pożądanym Rzymian, wskazuje na rolę istotnego pośrednika mieszkańców Kotliny Hrubieszowskiej w dystrybucji tego surowca. W zamian masowo trafiały tu wykwintne importy zarówno rzymskich rzemieślników jak również wytwarzane przez Bałtów, Sarmatów, Daków i ze Skandynawii. Osadnicy goccy przebywali w Kotlinie Hrubieszowskiej do V wieku naszej ery. Wraz z ich odejściem nastąpiło załamanie osadnictwa o tradycjach okresu rzymskiego.

W niewielkim pomieszczeniu aneksowym ekspozycji poświęconej okresowi wpływów rzymskich, na gipsowych modelach postaci, zaprezentowano powszechne kanony obowiązujące w modzie społeczności gockiej zamieszkującej Kotlinę Hrubieszowską. Ekspozowany na modelu siedzącej kobiety zestaw ozdób, pochodzi z jednego z najbogaciej wyposażonych grobów odkrytych na cmentarzysku gockim w Masłomęczu. Pochowana w nim została kobieta z koczowniczego plemienia nadcarnomorskich Sarmatów. Pochówek datowany jest na 2 połowę III wieku naszej ery. Na okres ten przypadają wspólne przedsięwzięcia polityczno – militarne Gotów i Sarmatów przeciw Imperium Rzymskiemu, które sprzyjały bliższym kontaktom obu ludów, skutkiem których było między innymi pojawienie się kobiet sarmackich w Kotlinie Hrubieszowskiej.

Groby Sarmatek odkryte w Masłomęczu i Gródku nad Bugiem wyróżniały się charakterystycznymi ozdobami i elementami stroju. W odróżnieniu od gockich mieszanek Kotliny Hrubieszowskiej, które praktykowały noszenie pojedynczych sznurów paciorków, upodobaniem kobiet sarmackich było zawieszanie kilku naszyjników z małych paciorków, owijanie sznurów paciorków na przegubach dłoni i stóp. Na osobnych sznurach nosiły różnego rodzaju amulety, a przy pasie zatykały i przewieszały wiele przedmiotów, które nie miały związku funkcjonalnego z jego konstrukcją, takich jak kolejne amulety, egzotyczne dzwonki, wisiorki ze szkła i bursztynu, oraz przybory osobiste w postaci igieł, grzebieni czy prześlików.

Prezentowany strój zmarłej Sarmatki zdobią zapinki z brązu i srebra do spinania szat, naszyjniki z wielobarwnych paciorków szklanych i wisiorków bursztynowych, srebrna zawieszka - cykada, amulet z muszli cauri występujących licznie w grobach koczowniczych Jazygów, miniaturowe kluczyki z brązu, bogaty zestaw metalowych wisiorków w kształcie wiaderka i koszyczków, pełniących funkcje pojemniczków na amulety i pachnidła oraz przywieszane do pasa: kółko z brązu i komplet prześlików glinianych.

Opracowała: Dorota Łysiak

Adiunkt w Muzeum Zamojskim w Zamościu

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.

Dofinansowano ze środków
Narodowego Centrum Kultury
w ramach programu
„Kultura w sieci”